

Korte risicoassessment over de besmettings- en verspreidingsrisico's bij het verkeer van runderen via markten en verzamelplaatsen "voor het leven".

Inleiding.

Aan het EC-LNV is verzocht een risicoanalyse te maken ten aanzien van het verzamelen van vee voor de vetweiderij. Hierbij is gevraagd speciaal aandacht te schenken aan het verzamelen van dieren op veemarkten. Ook in de kalvermesterij vindt verzamelen van dieren plaats voor het leven. Tussen beide sectoren zitten echter kenmerkende verschillen. Deze worden in de analyse besproken.

De weideveesector

In 2000 waren er ongeveer 9300 zoogkoeienbedrijven, ongeveer 6300 bedrijven met vlees- en weidekoeien van 2 jaar of ouder, en ongeveer 24.000 bedrijven met jongvee voor de vleesproductie. Met name de laatste twee typen zullen dieren voor vetweiderij opnemen. Op deze bedrijven waren in 2000 respectievelijk ongeveer 96.000, 68.000 en 285.000 runderen aanwezig. De gemiddelde bedrijfsgrootte was dus respectievelijk 10, 11 en 12 dieren per bedrijf. Het gaat dus in deze sector gemiddeld om betrekkelijk kleine bedrijven.

Aanvoer

Bijna de helft van de oudere runderen van melkveehouderijbedrijven gaan naar de categorie overige bedrijven. Ook van de kalveren gaat nog een aanzienlijk deel naar deze categorie. In totaal worden op jaarbasis ruim 500.000 koeien op deze manier afgemest. Deze dieren zijn niet allemaal afkomstig uit Nederland. In 1997 werden ongeveer 140.000 koeien voor dit doel geïmporteerd. Ook blijkt uit de cijfers dat een beperkt deel van het totale aantal aangevoerde dieren wordt aangevoerd via de veemarkt. In 1997 bestond een kleine 10 % van de totale aanvoer op veemarkten uit "overig vee". Het is zeer waarschijnlijk dat de dieren voor een groot deel werden verzameld via handelsstallen.

Afvoer

In de categorie overige bedrijven vindt veel afvoer van dieren voor het leven plaats (310.000, 1997). Dit impliceert dat er in deze categorie veel meer vervolcontacten en dierbewegingen aanwezig zijn dan in de kalverhouderij. De risico's van deze contacten zijn evident.

Weidevee versus kalvermesterij en melkveehouderij

De categorie "overige bedrijven" waaronder bedrijven met vetweiders valt, blijkt dus verre van gesloten te zijn. Dit in tegenstelling tot melkveebedrijven, waar de geslotenheid veel beter is. Ook stierenmesterijen en kalvermesterijen zijn minder gesloten, maar daar is veel duidelijker sprake van één eindbestemming voor de dieren, namelijk het slachthuis.

De belangrijkste veterinaire risico's voor de verspreiding van besmettelijke dierziekten voor vetweiders.

Voor alle diercategorieën geldt, dat contact tussen levende dieren de belangrijkste risicofactor is voor de overbrenging van dierziekten. Met name plaatsen waar dieren bij elkaar worden gebracht van verschillende herkomst en vervolgens weer naar heel verschillende bestemmingen worden verspreid vormen een groot risico. Uit de ons ter beschikking staande gegevens blijkt dat deze factor een groot risico vormt in deze sector.

Zowel de aan- als de afvoerkant van weidevee op verzamelplaatsen zoals veemarkten heeft een zandlopermodel. Dat wil zeggen dat zowel bij de aan- als de afvoerkant de dieren van en naar verschillende bedrijven in verschillende delen van Nederland gaan.

Veemarkten vormen door de grote aantallen dieren die er worden verzameld een extra groot risico. Ondanks dat maar een beperkt deel van de dieren op deze plaats wordt verhandeld, zijn de risico's groot. De oorspronkelijke structuur van deze sector geeft in het vervoltraject een cascaderwerking, zodat besmettingen opgelopen op een veemarkt zeer grote gevolgen kunnen hebben.

De manier waarop de dieren in deze sector worden gehouden, vormt een extra risico. De dieren worden geweid en kunnen ziekten overdragen op runderen die zich op naastliggende percelen bevinden.

Ook indirect contacten (via personen en materialen/voertuigen), zijn belangrijk. Het is logisch dat wanneer dieren vaak worden verhandeld ook de intensiteit van deze contacten toeneemt.

Conclusies

De bestaande contactstructuur rond bedrijven met vetweiders vormt een groot veterinair risico in verband met de verspreiding van besmettelijke dierziekten zoals MKZ. Verzamelingen zoals veemarkten spelen hierbij een cruciale rol ondanks het relatief gering aantal van deze dieren dat er verhandeld wordt.

bronnen:

- "Risicofactoren voor mond- en klauwzeervirus en structuur van de rundveesector in Nederland". Publicatie 210, IKC-Landbouw (nu ECLNV).
- CBS-landbouwtellingsgegevens 2000.)